

**«Uglewodorod serişdeleri hakynda»
Türkmenistanyň kanuny 2008-nji ýylyň 20-nji awgustynda
kabul edilen № 208-III Türkmenistanyň Kanuny esasynda güýjüni
ýitiren diýip hasap edilen.**

**TÜRKMENISTANYŇ
K A N U N Y**

**Uglewodorod serişdeleri hakynda
(rejelenen görnüşi)**

(Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 2005 ý, № 3, 4, 27-madda)

(Türkmenistanyň 30.03.2007 ý. № 115-III Kanuny esasynda girizilen üýtgetmeler bilen)

Şu Kanun Türkmenistanyň Konstitusiyasy esasynda, Türkmenistanyň we onuň halkynyň milli bähbitleri nazara alnyp, Türkmenistanyň Prezidenti Beýik Saparmyrat Türkmenbaşynyň başlangyjy bilen işlenip taýýarlanyldy we uglewodorod serişdeleriniň rejeli we netijeli peýdalanylmagyny üpjün etmäge hem-de Türkmenistanyň tebigy baýlyklarynyň geljek nesiller üçin saklanylmagyna gönükdirilendir.

I. Umumy düzgünler

1-nji madda. Düşünjeler

Şu Kanunda aşakda sanalyp geçilen düşünjeler şulary aňladýar:

"Blok" – Türkmenistanyň hukuk taýdan garamagyndaky gury ýerde ýa-da suwda doly ýa-da kem-käsleýin ýerleşýän hem-de bloklaryň ýörite düzülen kartasynda degişli ýagdaýda belgilenen çägiň bölegi.

"Içerki suw howdanlary" – Türkmenistanyň hukuk taýdan garamagynda durýan, gury ýer bilen gurşalan köller, emeli suw howdanlary we beýleki suwüsti meýdanlardyr.

"Uglewodorod serişdelerini çykarmak"-şolary ýer astyndan almak, saklamak, taýýarlamak, ýüklemek, ýerleşdirip goýmak, daşamak, ölçemek, eltmek we marketing bilen, şeýle hem uglewodorod serişdelerini ilkinji usullar ýa-da gatlagyň energiýasyny emeli usulda saklap çykarmak bilen baglanyşykly işleriň ähli görnüşleri we şu işler bilen baglanyşykly işleriň beýleki görnüşleri.

"Şertnama" – nebit işlerini geçirmek üçin potratçynyň (potratçylaryň) we Ygtyýarly edaranyň arasynda baglaşylýan ylalaşyk.

"Şertnamalaýyn ýer bölegi " - geografik koordinatlar bilen sudury çekilen we salgysy görkezilen ýer bölegi bolup, onuň çäklerinde potratça nebit işlerini geçirmäge rugsat berilýär we şol ýer böleginiň ýazgysy şertnamanyň goşundylarynda beýan edilýär.

"Ygtyýarly edara" – Türkmenistanyň Prezidentiniň ýolbaşçylygyndaky uglewodorod serişdelerini peýdalanmak we nebit işlerini geçirmek meseleleri boýunça Ygtyýarly edara (mundan beýläk Ygtyýarly edara) döwlet edarasy bolup, Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Karary esasynda nebit işlerini alyp barmaga ygtyýarnamalary berýär we potratçylar bilen şertnamalar baglaşýar.

"Konsern" –Türkmenistanyň nebit-gaz pudagynyň nebit işlerini amala aşyrýan önümçilik düzümidir.

"Ygtyýarnama" –nebit işleriniň ählisini ýa-da şolaryň aýry-aýry görnüşlerini

geçirmäge hukuk berýän hukuk namasy görnüşinde beýan edilen Ygtyýarly edara tarapyndan berilýän hukuk resminamasydyr.

"Taraп" - şahsy adam ýa-da edara görnüşli taraп.

"Senagat ähmiýetli ýatak" – tapylyp açylanyndan we ähli degişli maglumatlar, operatiw, tehniki we ykdysady görkezijiler öwrenilenden soň, senagat möçberinde özleşdirilmegi mümkin bolan uglewodorod serişdeleriniň gazylyp alynýan ýeridir.

"Nebit işleri" – uglewodorodlary hem-de olardan döreyän önümleri gözleýiş we çykarmak boýunça işler hem-de şolar bilen baglanyşykly taýýarlaýyş, ölçegler, saklamak, ýerleşdirip goýmak, marketing, eltmek, daşamak işleri, şeýle hem şertnamany ýerine ýetirmek bilen baglanyşykly işleriň beýleki görnüşleri.

"Kadaly atmosfera basyşy we temperaturasy" - Farengeýt boýunça atmosfera basyşy 1,01325 bar we 60 gradus temperatura (ýa-da Selsiý boýunça 15,56 gradus).

"Ygtyýarnama eýelik ediji" – şu Kanuna laýyklykda ygtyýarnama alan şahsy adam ýa-da edara görnüşli taraп.

"Potratçy" – ygtyýarnama eýelik ediji bolup durýan we şu Kanuna laýyklykda Ygtyýarly edara bilen şertnama baglaşan şahsy adam ýa-da edara görnüşli taraп.

"Tebigy gaz" – kadaly atmosfera basyşynda we temperaturasynda gaz şekilli ýagdaýda durýan uglewodorodlar, çig nebite ugurdaş we ugurdaş bolmadyk gazlar.

"Gözleýiş işleri" – uglewodorod serişdeleriniň gazylyp alynýan ýerlerini açmak maksady bilen geçirilýän geologik, geofiziki we beýleki agtaryşlar, aerosýomka, şpurlary burawlamak, kernlerini saýlamak, stratigrafik synaglary we islendik guýulary burawlamak işleri, şeýle hem şol maksatlar üçin gerek harytlary we enjamlary edinmek we şolaryň kärendesi.

"Arkadaýanç (sütün) kompaniýasy" – potratçynyň ses bermek hukukly paýnamalarynyň 50 göteriminden köprägene eýelik edýän edara görnüşli tarapdyr we umumy ýygnaqlar geçirilen mahalynda oňa gözegçilik edýär.

"Ugurdaş kompaniýasy" – edara görnüşli taraп bolup, ol şertnama baglaşan tarapyň üstünden gözegçiligi amala aşyrýar ýa-da şol taraп tarapyndan gözegçilik edilýär ýa-da şertnama baglaşan tarapyň üstünden bir wagtyň özünde gözegçiligi amala aşyrýan beýleki bir edara görnüşli taraп tarapyndan gözegçilik edilýär. Gözegçilik astynda diýen düşüňäniň maksatlary üçin şol düşüňä edara görnüşli tarapyň ýa-da şertnamadaky tarapyň maksat-niýetleriniň ugruny umumy ýygnaqlarda ses hukugy bar bolan paýnamalaryň 50 göteriminden köprägene gös-göni ýa-da gytaklaýyn eýeçilik hukugynyň üsti bilen kesgitlemek boýunça ygtyýarlyklara düşünilýär.

"Bilelikdäki iş" – täze edara görnüşli tarapy döretmezden, taraplaryň birleşigi tarapyndan Ygtyýarly edara bilen şol taraplaryň birleşiginiň arasynda baglaşylan şertnamany durmuşa geçirmek üçin tehniki we maliýe serişdeleriniň goýulmagyna bilelikde gatnaşýanlaryň amala aşyrýan işi;

"Şertnamanyň taraplary" - şertnama baglaşylan pursadyndaky Ygtyýarly edara we potratçy.

"Çig nebit" – guýynyň agzynda ýa-da nebit-gaz separatorynda kadaly atmosfera basyşy we temperaturasy şertlerinde suwuk halda bolýan, tebigy gazdan alynýan distillýatlary we kondensatlary hem goşmak bilen, islendik uglewodorodlar.

"Birkysmy şertnama" – potratçy bilen şertnama düzülende we baglaşylanda ony peýdalanmak maksady bilen Ygtyýarly edara tarapyndan işlenip taýýarlanylýan ylalaşygyň birmeňzeş görnüşi.

"Uglewodorod serişdeleri" - çig nebit we tebigy gaz, şeýle hem olardan alnan ýa-da şolar bilen bilelikde çykarylan ähli düzüm bölekler.

2-nji madda. Şu Kanunyň ulanylyş çygry

Şu Kanun Türkmenistanyň hukuk taýdan garamagyndaky bolýan çäkde, şol sanda deňizde we içerki suw howdanlarynda nebit işlerini geçirmegiň barşynda ýüze çykýan gatnaşyklary, şonuň ýaly-da ygtyýarnamalary, netijeleri bermegiň we şeýle işleri geçirmek hakynda şertnamalary baglaşmagyň we ýerine ýetirmegiň barşynda ýüze çykýan gatnaşyklary düzgünleşdirýär, nebit işlerini amala aşyrýan döwlet edaralarynyň, şeýle hem kompaniýalaryň, kärhanalaryň we guramalaryň ygtyýarlyklaryny, hukuklaryny we borçlaryny kadalaşdyrýar.

Eger Türkmenistanyň kanunçylygynda şu Kanunda göz önünde tutulandaka garanda başga düzgünler belenilen bolsa, onda şu Kanunyň düzgünleri ulanylýar.

Eger Türkmenistanyň gatnaşýan halkara şertnamasynda şu Kanundaka garanda başga düzgünler belenilen bolsa, onda halkara şertnamasynyň düzgünleri ulanylýar.

3-nji madda. Uglewodorod serişdelerine bolan eýeçilik

Türkmenistanyň çäginde ýerasty ýa-da ýer üstündäki uglewodorod serişdeleri tebigy ýagdaýynda Türkmenistanyň aýratyn eýeçiligi bolup durýar.

Şu Kanunyň düzgünlerine laýyklykda uglewodorod serişdelerine eýelik etmek, peýdalanmak we ygtyýar etmek boýunça hukuklylyk Türkmenistanyň Ministrler Kabinetine (Hökümetine) berilýär.

II. Uglewodorod serişdelerini peýdalanmak babatynda Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň), Ygtyýarly edaranyň we konserniň ygtyýarlygy

4-nji madda. Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) ygtyýarlygy

Uglewodorod serişdelerini peýdalanmak we nebit işlerini geçirmek babatynda Türkmenistanyň Ministrler Kabineti (Hökümeti):

uglewodorod serişdelerini peýdalanmagyň, olaryň mundan beýläk-de önümliligini artdyrmagyň Baş ugruny, şeýle hem olaryň çykarylyş möçberlerini kesgitleýär;

uglewodorod serişdelerini peýdalanmagyň ileri tutulýan tertibini, şeýle hem olary goramagyň kadalaryny belleýär;

nebit işlerini geçirmegiň barşynda daşky gurşawy, ilatyň janyňy we saglygyny goramak, zähmetiň sagdyn we howpsuz şertlerini üpjün etmek barada çäreler görýär;

uglewodorod serişdeleri baradaky statistiki hasabatynyň ýöredilmegini guraýar;

keramatly ýerleri, taryhy we medeni ýadygärlikleri hem-de türkmen halkynyň däbe öwürülen ruhy baýlygyny we medeniýetini saklamak we ösdürmek üçin möhüm ähmiýete eýe bolan beýleki desgalary saklamak maksady bilen, aýry-aýry ýerlerde nebit işleriniň geçirilmegine çäklendirmeler girizýär;

kanunlar we Türkmenistanyň Prezidentiniň namalary bilen oňa berlen gaýry ygtyýarlyklary amala aşyrýar.

5-nji madda. Uglewodorod serişdelerini peýdalanmak we nebit işlerini geçirmek meseleleri boýunça Ygtyýarly edaranyň ygtyýarlyklary

Uglewodorod serişdelerini peýdalanmak we nebit işlerini geçirmek meseleleri

boýunça Ygtyýarly edara Türkmenistanyň Prezidenti ýolbaşçylyk edýär we onuň düzümine Türkmenistanyň Merkezi Bankynyň başlygy, Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň nebit-gaz toplumynyň işlerini alyp barýan orunbasary, Türkmenistanyň nebit-gaz toplumynyň pudak ýolbaşçylary girýärler.

Türkmenistanyň Prezidentiniň ýolbaşçylygyndaky uglewodorod serişdelerini peýdalanmak we nebit işlerini geçirmek meseleleri boýunça Ygtyýarly edaranyň işi ol baradaky Düzgünnama bilen kadalaşdyrylýar.

Ygtyýarly edara öz işini zerur bolşuna görä, ýöne her iki aýdan gijä galman, maslahat çagyrmak görnüşinde alyp barýar. Şol maslahatda Ygtyýarly edaranyň agzalary özlerine degişli meseleler boýunça hasabat berýärler we teklipler girizýärler.

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasary Türkmenistanda uglewodorod serişdeleriniň peýdalanylyşy we nebit işleriniň alnyp barlyşy hakyndaky maglumatlar bilen Türkmenistanyň Prezidentini yzygiderli habarly edip durmaga borçludur.

6-njy madda. Ygtyýarly edaranyň hukuklary we borçlary

Türkmenistanyň Prezidentiniň ýolbaşçylygyndaky uglewodorod serişdelerini peýdalanmak we nebit işlerini geçirmek meseleleri boýunça Ygtyýarly edara Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Karary esasynda:

nebit işlerini alyp barmagyň halkara tejribesiniň ýeke-täk ölçeglerine laýyk gelýän uglewodorod serişdeleriniň ýataklaryny özleşdirmegiň ýeke-täk kadalaryny belleýär;

şu Kanun hem-de Türkmenistanyň beýleki kanunçylyk namalary bilen bellenilýän kadalar boýunça geçirilýän tenderi taýýarlamak baradaky işi alyp barýar, ony geçirmegiň möhletleri, şertleri we tertibi hakynda habar berýär;

birkysmy şertnamany işläp taýýarlaýar hem-de ony ygtyýarnama almakda gyzyklanýan edara görnüşli we şahsy taraplaryň garamagyna berýär;

ygtyýarnama almaga dalaş edýän bilen gepleşikler alyp barýar;

ygtyýarnama eýelik ediji we potratçy bolup biläýjek taraplar bilen şertnamanyň möhletleri we şertleri hakynda gepleşikler alyp barýar;

şu Kanuna laýyklykda ygtyýarnamalary berýär;

şertnama gol çekýär;

şertnama gol çekilenden soň onuň on baş günün içinde bellige alynmagyny üpjün edýär;

nebit işleri geçirilende işleriň alnyp barlyşyna, bu işleriň alnyp barlyşynda kanunçylygyň berjaý edilişine, şeýle hem şertnamanyň we ygtyýarnamanyň şertleriniň ýerine ýetirilişine gözegçilik edýär;

şu Kanuna laýyklykda ygtyýarnamanyň hereketini wagtlaýyn togtadýar we ýatyrýar;

özbaşdak ýa-da potratçy bilen bilelikde çykarylan uglewodorod serişdelerini beýleki döwletleriň çäginin üstünden daşamak (geçirmek) maksady bilen, turbageçirijileri we beýleki daşawyş-geçiriş desgalaryny gurmagyň we ulanmagyň meseleleri boýunça, şeýle hem şol ýurtlarda bar bolan we ulanylýan şoňa meňzeş daşawyş-geçiriş desgalaryny peýdalanmagyň meseleleri boýunça olaryň degişli edaralary bilen gepleşikler alyp barýar we ylalaşyklary baglaýar;

Türkmenistanyň Prezidentine şertnamalaryň ýerine ýetirilişiniň barşy hakynda yzygiderli hasabat berýär;

Türkmenistanyň kanunlary we Türkmenistanyň Prezidentiniň namalary we Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) kararlary arkaly oňa berlen gaýry ygtyýarlyklary we tabşyrylan işleri amala aşyrýar.

Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Kararynda görkezilen Ygtyýarly edara berlen ygtyýarlyk bir gezeklikdir we ol şondan soň şol taraplaryň arasynda baglaşylan öňki şertnamanyň düýp manysyna we şertlerine täsir edip biljek üýtgetmeler girizmäge ýa-da goşmaça ylalaşyklar baglaşmaga hukuk bermeyär, munuň üçin aýratyn Karar hökmandyr.

Ygtyýarly edara ygtyýarnamanyň eýesinden ýa-da potratçydan bank kepilliginiň ýa-da onuň arkadaýanç (sütün) kompaniýasynyň kepilliginiň berilmegini talap etmäge haklydyr. Şeýle kepillikleriň berilmegi ygtyýarnama almagyň we şertnama baglaşmagyň şerti bolup biler.

Ygtyýarly edara öz ygtyýarlyklaryny ýerine ýetiren mahalynda Türkmenistanyň milli bähbitleriniň berjaý edilmegini üpjün etmäge borçludyr.

7-nji madda. Konserniň ygtyýarlyklary

Konsern Ygtyýarly edara öz ygtyýarlyklaryny ýerine ýetirende ýardam edýär.

III. Nebit işlerine ygtyýarnama berilmegi

8-nji madda. Ygtyýarnamanyň görnüşleri

Şu Kanun arkaly ygtyýarnamalaryň aşakdaky görnüşleri belleniýär:

gözleýiş işleri üçin ygtyýarnama;

gazyp çykaryş işleri üçin ygtyýarnama;

gözleýiş we gazyp çykaryş işleri üçin ýeke-täk ygtyýarnama.

9-njy madda. Ygtyýarnamalary bermegiň usullary

Gözleýiş ýa-da gazyp çykaryş işleri boýunça ygtyýarnama ýa-da gözleýiş we gazyp çykaryş işleri boýunça ýeke-täk ygtyýarnama Ygtyýarly edara bilen ygtyýarnama almak üçin dalaş edýän tarapyndan geçirilýän tender ýa-da göni gepleşikler esasynda berilýär.

Ygtyýarnamalary bermegiň usulyny saýlamaklyk Türkmenistanyň Ministrler Kabineti (Hökümeti) tarapyndan kesgitlenýär.

10-njy madda. Tenderi geçirmegiň esasy şertleri

Tender açyk ýa-da çagyrylanlaryň çäklendirilen sanynda bolup biler.

Tenderiň şertleri çap edilýär ýa-da onuň geçirilmegine çenli 90 günden gijä galman oňa gatnaşyp biläýjek gatnaşyjylaryň dykgatyna ýetirilýär.

Tenderiň işi iki tapgyrdan, ýagny iş ugry taýdan seçgä gatnaşmak üçin haýyşnamalary bermekden we bäsleşik teklibini bermekden ybaratdyr.

Iş ugry seçgisine gatnaşmak isleýänleriň hemmesiniň ony geçirmegiň tertibi we ony geçirmek bilen baglanyşykly şertleriň maglumatyny almaga hukugy bardyr.

Tenderi geçirmek hakyndaky habarda aşakdaky maglumatlar bolmalydyr:

onuň geçirilýän wagty we ýeri hakynda, şeýle hem haýyşnamalary bermegiň möhleti hakynda;

iş ugry boýunça seçgini geçirmegiň esasy şertleri hakynda;

nebit işlerini geçirmek üçin hödürlenilýän bloklaryň ýerleşýän ýeri we teswiri hakynda.

Iş ugry boýunça seçgä gatnaşmak üçin haýyşnamada aşakdakylar bolmalydyr:

dalaş edijiniň atlandyrylyşy (ady), onuň salgysy, haýsy döwlete degişlidigini görkezýän (edara görnüşli taraplar üçin), raýatlygy hakyndaky maglumatlar (şahsy

adamlar üçin);

tender geçirilende ýa-da gepleşikler alnyp barlanda, şonuň ýaly-da ygtyýarnama alnanda dalaş edýäne wekilçilik etmäge hukuk berlen wekilleri, onuň ýolbaşçylary we paýnamalarynyň eýeleri hakyndaky maglumatlar;

dalaş edýäniň tehniki, dolandyryjylyk, guramaçylyk we maliýe mümkinçilikleri hakyndaky maglumatlar.

Dalaş edýän tarapyndan tendere gatnaşmak hukugy üçin töleg tölenenden soň, haýyşnama garamak üçin kabul edilýär, onuň möçberi Ygtyýarly edara tarapyndan belgilenilýär.

Haýyşnama bermegiň şertleri berjaý edilen mahalynda ol tendere gatnaşdyrmak üçin kabul edilýär, bu hakda haýyşnamanyň gelip gowşan gününden başlap, bir aýyň içinde dalaş edijä degişli habar iberilýär.

Iş ugry seçgisinden geçen dalaş edijilere tenderiň ikinji tapgyryna gatnaşmak hakynda habar berilýär. Şonuň ýaly habarda tehniki we hukuk resminamalaryň bukjasyň bahasy, resminamalaryň şol bukjasyň bahasyny tölemegiň ahyrky möhleti, tenderiň ýeňijisiniň kesgitlenýän esasy şertleri hakynda maglumat bolmalydyr.

11-nji madda. Bäsleşik teklibi

Dalaş ediji tenderiň şertleri arkaly belgilenen möhletlerde we şolarda beýan edilen talaplara laýyklykda bäsleşik teklibini düzýär we ony Ygtyýarly edara berýär.

Teklibe onuň mazmunyna baglylykda gözleýiş ýa-da gazyp çykarmak işleri üçin ygtyýarnamany almaga ýa-da gözleýiş we gazyp çykarmak işleri üçin ýeke-täk ygtyýarnamany almaga bolan haýyşnama hökmünde garalýar.

12-nji madda. Bäsleşik tekliplerine baha berilmegi

Dalaş edýänleriň tehniki, maliýe, guramaçylyk mümkinçiliklerine we olaryň bäsleşik tekliplerine baha bermek üçin Ygtyýarly edara bilermenler toparyny döredýär.

Tenderiň ýeňijisi aşakdaky çelgileriň jemi esasynda, ýagny:

işleriň başlanmaly möhletiniň we depginleriniň;

gazyp almaga başlamagyň we onuň iň ýokary derejä ýetirilmeginiň garaşylýan möhletleriniň (gazyp çykaryş işleri üçin ygtyýarnama ýa-da gözleýiş we gazyp çykaryş işleri üçin ýeke-täk ygtyýarnama berlen halatynda);

geologik, geofiziki işleri we gözleg burawlaýyşy, şeýle hem nyrh kesiş we ulanyş burawlaýyşyny geçirmek (gözleýiş we gazyp çykaryş işleri üçin ýeke-täk ygtyýarnama berlen halatynda) we görkezilen işleriň geçirilmegine çykdajylary amala aşyrmak babatynda dalaş edijiniň iň pes borçnamalarynyň;

ýerasty baýlyklary we daşky gurşawy goramak hem-de işleri howpsuz alyp barmak boýunça talaplaryň berjaý edilmeginiň;

şertnamanyň hereket ediş möhletiniň dowamynda Türkmenistanyň peýdasyna garaşylýan girdejileriň jeminiň esasynda kesgitlenýär.

13-nji madda. Ygtyýarnamalaryň berilmegi üçin haýyşnama

Gözleýiş işleri üçin ygtyýarnamany almaga bolan haýyşnamada aşakdakylar bolmalydyr:

dalaş edijiniň atlandyrylyşy (ady), onuň salgysy, onuň haýsy döwlete degişlidigi (edara görnüşli taraplar üçin), raýatlygy (şahsy adamlar üçin) hakynda maglumatlar;

dalaş edijiniň paýnamalarynyň eýesi, onuň ýolbaşçylary, tender geçirilende ýa-da gepleşikler alnyp barlanda, şeýle hem ygtyýarnama alnanda oňa wekilçilik etmäge hukuk berlen wekilleri hakynda maglumatlar;

dalaş edijiniň tehniki, dolandyryjylyk, guramaçylyk we maliýe mümkinçilikleri hakynda maglumatlar;

soňky baş ýylyň içinde nebit işlerini geçiren döwletleriniň sanawyny, şeýle hem görkezilen döwür üçin deňeçerlik hasabatyny goşmak bilen, dalaş edijiniň öňki işi hakyndaky habar;

işleriň möçberlerini we olary amala aşyrmak üçin harajatlary görkezmek bilen in pes borçnamalary goşup, dalaş edijiniň nebit işlerini geçirmäge degişli teklipleri;

şertnamalaýyn ýer böleginiň abadanlaşdyrylmagyny we onuň öňki durkunyň dikeldilmegini goşmak bilen, daşky gurşawy goramak babatynda dalaş edijiniň borçnamalary;

haýyşnama berilýän bloklaryň belgileri;

nebit işlerini maliýeleşdirmegiň çeşmeleri;

gözleýiş boýunça işleri geçirmäge soralyan wagtyň döwri.

Gözleýiş işleri üçin ygtyýarnama eýelik ediji senagat ähmiýetli ýatagy açan ýagdaýynda, eger ol haýyşnama beren şertinde gazyp çykaryşa ygtyýarnamany almaga aýratyn hukuga eýedir.

Gazyp çykaryş işleri üçin ygtyýarnamany almaga bolan haýyşnamada aşakdakylar bolmalydyr:

gözleýiş işleriniň netijeleri hakyndaky maglumatlar;

degişli maglumatlary we netijeleri goşmak bilen, senagat ähmiýetli gazylyp alynýan ýatagyň açylandygy hakyndaky resmi habar;

uglewodorod serişdeleriniň gazylyp alynýan gorlaryny görkezmek bilen, senagat ähmiýetli ýatagy özleşdirmegiň anyk meýilnamasy;

senagat ähmiýetli ýatagy özleşdirmek meýilnamasyny başlamagyň garaşylýan möhleti we uglewodorod serişdelerini gazyp çykarmaga başlamagyň garaşylýan senesi;

gazyp almagyň çaklanylýan ugry (görkezijisi) we ony ýokary derejä ýetirmegiň garaşylýan möhleti;

uglewodorod çig malyny özleşdirmek we gazyp çykarmak bilen baglanyşykly çykadjylar hem ony ýerlemekden alynýan girdejiler boýunça çaklanylýan hasap;

senagat ähmiýetli ýatagyň ykdysady netijeliliginiň derňewi;

Türkmenistana gowuşmagy çak edilýän pul serişdeleri we şertnamalaýyn ýer böleginiň önümçilik we durmuş infrastrukturasyny ösdürmäge çak edilýän maýa goýumlary.

Gözleýiş we gazyp çykaryş işlerine bolan ýeke-täk ygtyýarnamany almak üçin berilýän haýyşnama, gözleýiş işlerine bolan ygtyýarnamanyň berilmegi üçin haýyşnamadaky hem-de gazyp çykaryş işleri üçin ygtyýarnamanyň berilmegi üçin bolan haýyşnamadaky zerur şertleri özünde jemlemelidir.

14-nji madda. Ygtyýarnamalary bermegiň şertleri we tertibi

Tenderiň ýa-da gös-göni gepleşikleriň jemleri boýunça nebit işlerini geçirmäge hukuk berlen adama ygtyýarnama berilýär.

Ygtyýarnama degişli şertnamanyň şertleri boýunça ylalaşyk gazanylanda we şol birwagtyň özünde ony baglaşanda berilýär.

Ygtyýarnamany bermegiň tertibi şu Kanunyň düzgünleri we Türkmenistanyň şu Kanunyna laýyklykda kabul edilen beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalary boýunça

kesgitlenilýär.

Daşary ýurtly şahsy adamlara we edara görnüşli taraplara ygtyýarnama olar hususy telekeçi hökmünde Türkmenistanda bellige alnanda ýa-da daşary ýurtly edara görnüşli tarapyň şahamçasý Türkmenistanda açylanda ýa-da bilelikdäki işe gatnaşyjy hökmünde bellige alnanda berilýär.

15-nji madda. Ygtyýarnamanyň maksady

Degişli ygtyýarnama bolmazdan nebit işlerini amala aşyrmaga hiç kimiň haky ýokdur. Ygtyýarnama eýelik edijiniň diňe ygtyýarnamada görkezilen nebit işleriniň görnüşlerini geçirmäge hukugy bardyr.

Şertnamanyň şertleri ygtyýarnamanyň şertlerine laýyk gelmelidir.

16-njy madda. Ygtyýarnama edarasy

Nebit işlerini geçirmäge hukuk berýän ygtyýarnamalaryň berilmegi, olaryň möhletleriniň uzaldylmagy diňe Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Karary esasynda Ygtyýarly edara tarapyndan geçirilýär.

17-nji madda. Gözleýiş işlerine bolan ygtyýarnamanyň mazmuny

Gözleýiş işlerine bolan ygtyýarnamanyň mazmunyna şu aşakdakylar goşulýar, ýagny: ygtyýarnamany alyjy hakynda maglumatlar; berilýän ygtyýarnamada geçirilmegi göz önünde tutulan nebit işleriniň görnüşü; geografik koordinatlaryny görkezmek arkaly şertnamalaýyn ýer böleginiň araçäkleriniň kesgitlenmegi; ygtyýarnamanyň hereket möhletleri; şertnamanyň taraplarynyň arasynda baglaşylýan şertnamanyň görnüşü; daşky gurşawy goramak hakyndaky talaplary berjaý etmek boýunça potratçynyň borçnamalary; ygtyýarnamanyň hereket möhletini uzaltmagyň şertleri; Ygtyýarly edara tarapyndan zerur diýip hasap edilen şuna meňzeş beýleki ýagdaýlar.

18-nji madda. Gazyp çykaryş işine bolan ygtyýarnamanyň mazmuny

Gazyp çykaryş işine bolan ygtyýarnamanyň mazmunyna şular goşulýar: ygtyýarnamany alyjy hakynda maglumat; berilýän ygtyýarnamada geçirilmegi göz önünde tutulýan nebit işleriniň görnüşü; şertnamalaýyn ýer böleginde senagat ähmiýetli ýatagyň ýerleşýän yeriniň araçäklerini kesgitlemesi; ygtyýarnamanyň hereket möhletleri we şolary uzaltmagyň şertleri; şertnamanyň taraplarynyň arasynda baglaşylan şertnamanyň ýerliklidiginiň tassyklamasy; daşky gurşawy goramak baradaky talaplary berjaý etmek boýunça ygtyýarnama eýelik edijiniň borçnamalary; Ygtyýarly edara tarapyndan zerur diýip hasap edilen şuna meňzeş beýleki ýagdaýlar. Gözleýiş we çykaryş işlerine bolan ýeke-täk ygtyýarnamanyň mazmunyna gözleýiş işleri üçin ygtyýarnamadaky we çykaryş işleri üçin ygtyýarnamadaky ähli şertler goşulýar.

19-njy madda. Ygtyýarnamalaryň hereket möhletleri

Gözleýiş işlerine bolan ygtyýarnama 6 ýyla çenli möhlet bilen berilýär.

Gözleýiş işlerine bolan ygtyýarnama eýelik ediji işleriň maksatnamalaryny ýerine ýetirinde we ygtyýarnamada hem-de şertnamada göz önünde tutulan beýleki borçnamalary ýerine ýetirinde oňa berlen ygtyýarnamanyň hereket möhleti uzaldylyp bilner.

Ygtyýarnamanyň hereket möhletini uzaltmak Ygtyýarly edara tarapyndan diňe Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Karary esasynda amala aşyrylýar.

Gözleýiş işlerine bolan ygtyýarnamanyň hereket ediş möhleti her döwrüň dowamlylygyny iki ýyla çenli edip iki gezek uzaldylyp bilner.

Gazyp çykaryş işlerine berilýän ygtyýarnama 20 ýyllyk möhlete berilýär. Eger ygtyýarnamanyň eýesi onuň möhletini uzaltmak üçin ygtyýarnamanyň möhletiniň gutarmagyna iki ýyldan bärde we bir ýyldan gijä galman ýüz tutsa, gazyp çykarma işlerine berilýän ygtyýarnamanyň möhleti 5 ýyla çenli uzaldylyp bilner.

Ygtyýarnamalaryň hereket möhletlerini uzaltmak baradaky haýyşnamalara olaryň Ygtyýarly edara gelip gowşan wagtyndan beýläk bir aýdan gijä galman seredilýär.

Gözleýiş işlerini geçirmäge we gazyp çykaryş işlerine berilýän ýeke-täk ygtyýarnama, ony uzaltmagyň mümkin bolan möhletlerini goşmak bilen, gözleg işlerini geçirmäge we gazyp çykaryş işlerine berilýän ygtyýarnamalaryň hereket edýän möhletlerine berilýär.

Ygtyýarnamanyň hereket möhleti onuň şertnama bilen birwagtyň özünde ygtyýarly edarada bellige alnan gününden hasaplanylýp başlanylýar.

20-nji madda. Ygtyýarnamanyň eýesiniň hukuklary

Gözleg işlerini geçirmäge ygtyýarnamanyň eýesiniň şu Kanuna we ygtyýarnamanyň şertlerine laýyklykda uglewodorod serişdeleriniň gözlegini geçirmäge we gözleg işleri bilen baglanyşykly şertnamada göz önünde tutulan nebit işleriniň zerur görnüşlerini ýerine ýetirmäge aýratyn hukugy bardyr.

Şu Kanuna we ygtyýarnamanyň şertlerine laýyklykda gazyp çykarma işlerine ygtyýarnamanyň eýesiniň şulara aýratyn hukuklary bardyr:

ygtyýarnamanyň mazmunynda görkezilen şertnamalaýyn ýer böleginiň çäklerinde gözleýiş, özleşdiriş we çykaryş boýunça işleri berjaý etmäge;

uglewodorod serişdeleriniň özüne düşýän paýyny satmaga ýa-da oňa başgaça eýelik etmäge;

şu maddanyň ikinji bölegindäki görkezilen meseleler üçin zerur bolan ýa-da şolaryň çözülmegi bilen baglanyşykly şeýle iş hereketlerini we işleri şertnamalaýyn ýer böleginde amala aşyrmaga.

21-nji madda. Ygtyýarnamanyň hereketiniň ýatyrylmagy

Ygtyýarnamanyň hereketi şu ýagdaýlarda bes edilýär:

ygtyýarnamanyň hereket edýän möhletiniň geçmegi ýa-da ygtyýarnamanyň hereketini uzaltmagyň möhletiniň geçmegi boýunça;

şu Kanuna laýyklykda ygtyýarnama ýatyrylan ýagdaýynda;

ygtyýarnamada göz önünde tutulan esaslar boýunça şertnama bozulan halatynda.

22-nji madda. Ygtyýarnamanyň hereketiniň wagtlaýyn togtadylmagy

Ygtyýarnamanyň eýesi aşakdakylar ýaly düzgün bozmalary amala aşyran halatlarynda Ygtyýarly edara tarapyndan ygtyýarnamanyň hereketi wagtlaýyn togtadylýar, ýagny:

ygtyýarnamada göz önünde tutulmadyk nebit işlerini geçirende;

ygtyýarnamanyň çäklerinde, ýöne şertnamada göz önünde tutulan maksatnama boýunça bolmadyk işi amala aşyranda;

öz işini alyp baranda ýerasty baýlyklaryň, ýerleriň, daşky tebigy gurşawyň, ilatyň howpsuzlygynyň goralmagy we işleriň howpsuz alnyp barylmagy babatda Türkmenistanyň kanunlaryny yzygiderli bozanda.

Ygtyýarnamanyň hereketiniň wagtlaýyn togtadylýan halatlarynda Ygtyýarly edara ygtyýarnamanyň eýesine şeýle edilmeginiň sebäpleri barada ýazmaça habar berýär we şeýle sebäplerinň önüni almak üçin göwnējaý möhlet belleýär.

Ygtyýarnamanyň hereketiniň wagtlaýyn togtadylmagyna getiren sebäpler aradan aýrylan ýagdaýynda ygtyýarnama dessine güýje girizilýär, ol barada ygtyýarnamanyň eýesine ýazmaça habar berilýär.

Ygtyýarnamanyň hereketiniň wagtlaýyn togtadylmagy şol ygtyýarnama esasynda baglaşylan şertnama boýunça iş alyp barmagyň hem wagtlaýyn togtadylmagyna eltýär. Şertnamanyň hereketi ygtyýarnamanyň hereketiniň gaýtadan dikeldilmegi bilen birwagtda täzeden dikeldilýär.

Ygtyýarnamanyň hereketiniň togtadylmagy şol ygtyýarnama esasynda baglaşylan şertnamada göz önünde tutulan işleriň gutarylmalý ahyrky möhletiniň öz-özünden yza süýsürilmegine getirmeyär.

23-nji madda. Ygtyýarnamanyň ýatyrylmagy

Şu aşakdaky halatlarda Ygtyýarly edara berlen ygtyýarnamany ýatymaga haklydyr:

ygtyýarnamanyň hereketini wagtlaýyn togtatmak baradaky kararyň kabul edilmegine getiren sebäpleri ygtyýarnamanyň eýesiniň düzetmekden boýun gaçyran ýagdaýynda ýada şol sebäpleri görkezilen möhletde düzetmändigini üçin;

ygtyýarnamanyň eýesi tarapyndan ygtyýarnama bermek baradaky karary kabul etmäge düýpli täsir ýetiren görnetin ýalan maglumatyň Ygtyýarly edara berlendigi takyklyklyan ýagdaýynda;

ygtyýarnamanyň eýesiniň günäsi bilen şertnama gol çekmegiň we ony bellige almagyň möhletleri, şeýle hem şertnamada göz önünde tutulan nebit işlerini geçirip başlamagyň möhletleri bilgesleýin bozulan ýagdaýynda;

şu Kanun tarapyndan göz önünde tutulan beýleki halatlarda.

Ygtyýarnamanyň ýatyrylmagy şonuň esasynda baglaşylan şertnamanyň ýatyrylmagyna eltýär.

IV. Şertnamalar

24-nji madda. Şertnamalaryň görnüşleri

Türkmenistanda nebit işlerini geçirmek üçin şertnamalaryň şu aşakdaky görnüşleri ulanylýar:

önümü paylaşmak hakkındaki şerhler;

bilelikdäki iş hakyndaky şertnama.

Önümi paýlaşmak hakyndaky şertnama türkmen tarapyndan Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Kararynyň esasynda Ygtyýarly edara gol çekýär.

Bilelikde işlemek hakyndaky şertnamada taraplaryň biri hökmünde Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Karary bilen ygtyýarly edilen edara gatnaşýar.

Anyk nebit işleriniň häsiýetine we beýleki ýagdaýlara baglylykda şertnamalaryň ýokarda görkezilen görnüşleriniň we şertnamanyň başga görnüşleriniň utgaşdyrylyp baglaşylmagyna ýol berilýär.

25-nji madda. Şertnamanyň hereket döwri we onuň şertleri

Şertnamanyň hereket edýän döwri we şertleri taraplaryň ylalaşmagy bilen şu Kanuna, ygtyýarnama laýyklykda we birkysmy şertnamanyň düzgünlerini hasaba almak bilen kesgitlenilýär.

26-njy madda. Şertnamany baglaşmagyň we bellige almagyň tertibi

Şertnama gol çekilmezinden ozal hökmany tertipde saglygy goraýyş we sanitariýa, ekologiýa, ýerasty baýlyklaryny goramak we nebit işlerini howpsuz alyp barmak meseleleri bilen meşgullanýan döwlet edaralary bilen ylalaşylýar. Ylalaşylýan möhlet degişli edara tarapyndan şertnama degişli resminamalaryň alnan gününden beýläk 15 günden köp bolmaly däldir. Bellenilen möhletde görkezilen edaralar tarapyndan razyçylygyň bolmazlygy şertnamanyň bellige alynmagy üçin päsgel bolup bilmez.

Şertnama Türkmenistanyň Ministler Kabineti (Hökümeti) tarapyndan ygtyýarly edilen edaralarda bellige alynýar.

Şertnama ygtyýarly edaralarda bellige alnan gününden güýje girýär.

27-nji madda. Şertnamanyň hakyky däl diýlip ykrar edilmegi

Şertnama potratça berlen ygtyýarnama ýatyrylanda hakyky däl diýlip ykrar edilýär.

28-nji madda. Şertnamanyň şertleriniň üýtgedilmegi we onuň hereketiniň ýatyrylmagy

Şertnamanyň şertleri diňe şertnama baglaşan taraplaryň ýazmaça razylygy bar bolan we şolar ygtyýarnamanyň we şu Kanunyň talaplaryna laýyk gelýän ýagdaýynda üýtgedilip bilner.

Potratçy we Ygtyýarly edara şertnamada göz önünde tutulan esaslarda we tertipde şertnamanyň hereketini ýatyrp bilerler.

Ygtyýarnamanyň ýatyrylmagy şertnamanyň bes edilmegine eltýär.

Şertnamanyň hereketiniň ýatyrylýandygy hakyndaky duýduryş gowşurylan pursadyna çenli bitirilmän galan gündeki borçnamalaryny ýerine ýetirmekden taraplar boşadyлмаýar.

Şertnama möhletinden ön bes edilen halatynda, eger şertnamada başga ýagdaý göz önünde tutulmadyk bolsa, potratçy öz eýeçiliginde bolan emläge islegine görä eýelik etmäge haklydyr. Şonda Ygtyýarly edaranyň şol emlägi satyn almaga artykmaçlyk hukugy bardyr.

Şertnamanyň hereket edýän döwründe, şeýle hem onuň hereket edýän möhleti dolan wagtynda potratça degişli bolan emläge eýeçilik hukugynyň geçiş meseleleri şertnamada önünden bellenýär.

Potratçy şertnamalaýyn ýer bölegini nebit işlerini geçirmegiň, ýerasty baýlyklary we daşky gurşawy goramak hakyndaky düzgünleriň bellenen tertipdäki tassyklanan kadalarynyň degişli talaplaryna laýyklykda goýup gitmäge borçludyr.

V. Nebit işlerini geçirmegi

29-njy madda. Nebit işlerini geçirmegiň şertleri

Nebit işlerini geçirmegiň şertleri, şol sanda işleriň maksatnamasy we olary geçirmek üçin çykadjylar şertnamada kesgitlenilýär.

Gözleýiş işi netijesinde uglewodorod serişdeleriniň ýatagy açylan bolsa, onda potratçy şol açyş hakynda Ygtyýarly edara habar bermäge, şol ýataga, şol sanda onuň ätiýaç goruna baha bermäge we onuň senagat ähmiýeti hakyndaky netijäni taýýarlamaga borçludur. Açylan ýatak barada, onuň senagat ähmiýetine berilýän bahanyň netijeleri we açylan ýatagyň senagat ähmiýeti baradaky mesele boýunça netije taýýarlap bermegiň möhletleri şertnamada kesgitlenilýär.

Senagat ähmiýetli ýatak ýüze çykarylan mahalynda, potratça nebit işlerini geçirmek bilen baglanyşykly eden çykadjylarynyň doly öwezini dolmaga hukuk berilýär, ýöne onuň möçberi uglewodorod serişdeleriniň potratça degişli paýy üçin düşýän düşewündiň möçberinden artyk bolup bilmez.

Gözleýiş işine bolan ygtyýarnamanyň hereket möhleti ýa-da onuň hereketiniň uzaldylan möhleti dolanda senagat ähmiýetli ýatak açylmadyk bolsa, goýlan serişdeleriň öwezini almaga potratçynyň hukugy ýokdur. Şeýlelikde ygtyýarnamanyň we şertnamanyň hereketi togtadylýar.

Potratçy ýatagy senagat ähmiýetli däl diýip hasaplan ýagdaýynda ýa-da senagat ähmiýetli ýatagy özleşdirmekden boýun gaçyran mahalynda, ol şertnamalaýyn ýer bölegindäki şol ýatagyň çäginde çykyp gitmäge borçludur.

30-njy madda. Ýatagyň bilelikde özleşdirilmegi

Ýatagy bilelikde özleşdirmek diýmek şertnamalaýyn ýer böleklerinde biri-birine golaý ýerleşen şol bir ýatagy (käni) işläp taýýarlamak boýunça öz işini amala aşyrýan iki ýa-da şondan hem köpräk potratçylaryň arasyndaky işleri utgaşdyrmagy aňladýar.

Potratçylar ýatagy bilelikde özleşdirmek boýunça öz aralarynda ýazmaça ylalaşyk baglaşyp bilerler. Şeýle ylalaşyk Ygtyýarly edara tarapyndan tassyklanylmaga degişlidir.

Eger potratçy (potratçylar) beýleki potratçy (potratçylar) bilen ylalaşyk baglaşmaktan ýüz dönderýän bolsa ýa-da potratçy bilelikde özleşdirmek meýilnamasy bilen ylalaşmýan bolsa, onda Ygtyýarly edara ony (olary) şeýle ylalaşygy baglaşmaga borçly etmäge haklydyr ýa-da garaşsyz bilermene şeýle meýilnamany taýýarlamagy tabşyrmaga haklydyr, soňra onuň hökmany suratda ornaşdyrylmagy zerurdyr. Ygtyýarly edaranyň görkezmeleri ýerine ýetirilmedik halatynda, şol ýatakdan gazyp çykaryş işleri üçin berlen ygtyýarnama ýatyrylýar. Şunda degişli ýer bölegi potratçynyň (potratçylaryň) peýdalanmagyndan alynýar.

31-nji madda. Emeli adalar, bentler we desgalar

Deňizde nebit işlerini alyp barmak maksady bilen, bina edilýän emeli adalaryň, bentleriň we beýleki desgalaryň gurluşygy, peýdalanylmagy we ulanylmagy daşky gurşawy we biologik baýlyklary goramak we olara aýawly garamak şerti potratçy tarapyndan ýerine ýetirilýän ýagdaýynda, Ygtyýarly edara tarapyndan potratça berilýän rugsatnama esasynda amala aşyrylýar.

Şeýle emeli adalaryň, bentleriň we beýleki desgalaryň daş-töwereginde howpsuzlyk zolaklary bellenilýär. Olar daşky araçäkleriň her bir nokadyndan 500 metre çenli aralyga

uzalyp gidýärler.

Emeli adalaryň, bentleriň we beýleki desgalaryň ýerleşşi gämi gatnawy we balyk tutulmagy üçin möhüm ähmiýeti bolan gatnawy oňat ýola goýlan deňiz ýollaryna päsgelçilik döretmeli däldir.

Emeli adalaryň, bentleriň we beýleki desgalaryň gurluşygyna, saklanylmagyna we peýdalanylmagyna jogapkär potratçylar ýa-da kömekçi potratçylar şolaryň goralmagyny we olaryň ýerleşýän ýerini görkezýän duýduryjy belgileriň hemişe bolmagyny üpjün etmäge borçludylar.

Taşlanylan ýa-da peýdalanyлмаýan emeli adalar, bentler we beýleki desgalar, eger şolar başga maksatlar üçin peýdalanylyp bilinmejek bolsa, onda olar adamlaryň howpsuzlygyna wehim salmaz ýaly, gämi gatnawyna ýa-da balyk tutulmagyna päsgelçilik döretmez ýaly sökülip aýrylmalydyr.

32-nji madda. Nebit işlerini geçirmek bilen baglanyşykly galyndylaryň zyňylmagy we gömülmeği

Nebit işlerini geçirmek bilen baglanyşykly galyndylaryň deňze zyňylmagy we gömülmeği gadagan edilýär.

Peýdalanylan suwlar diňe olaryň hapalanyş derejesiniň ýol berilýän çäklerine çenli deslapdan arassalanan şertlerinde deňze goýberilýär.

33-nji madda. Uglewodorod serişdelerini satyn almaga Türkmenistanyň hukugy

Içerki bazaryň isleglerini kanagatlandyrmak maksady bilen we Türkmenistana degişli gazylyp çykarylan uglewodorod serişdelerini doly peýdalanmagyň hasabyna şol islegler kanagatlandyrylmadyk şertinde, eýeçiligiň hususy görnüşine esaslanan daşary ýurt potratçysynyň ýa-da Türkmenistanyň potratçysynyň paýyndaky uglewodorod serişdelerini deň ölçeglilik esasynda satyn almaga Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) artykmaçlyk hukugy bardyr.

Satyn alynýan uglewodorod serişdeleriniň aňryçäk möçberleri, nyrlaryň emele geliş tertibi, tölegiň görnüşü we töleg geçirilýän walýuta şertnamada bellenilýär.

34-nji madda. Uglewodorod serişdeleriniň yzyna alynmagy we şolaryň öweziniň dolunmagy

Uruş, tebigy betbagtçylyk bolan halatynda ýa-da adatdan daşary ýagdaýlar baradaky kanunçylykda göz önünde tutulan başga halatlarda potratça degişli bolan uglewodorod serişdelerini yzyna almaga Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) hukugy bardyr.

Uglewodorod serişdelerini yzyna almak adatdan daşary ýagdaýlaryň bütün dowamynda Türkmenistanyň hajatlaryny üpjün etmäge zerur bolan möçberlerde berjaý edilýär.

Yzyna alnan uglewodorod serişdeleriniň öwezini şol serişde görnüşinde ýa-da olaryň bahasyny dünýä bazarynyň nyrlary boýunça erkin konwertirlenýän walýuta arkaly tölemegi Türkmenistanyň Hökümeti kepillendirýär.

35-nji madda. Nebit işleriniň geçirilişine döwlet gözegçiligi

Nebit işleriniň geçirilişine döwlet gözegçiligi Türkmenistanyň hereket edýän

kanunlaryna laýyklykda Ygtyýarly edara we beýleki döwlet edaralary tarapyndan (olaryň ygtyýarlyk çäklerinde) amala aşyrylýar. Şol edaralaryň işgärleri barlag geçirilen mahalynda özlerine mälim bolan islendik maglumatyň ýaşryn saklanmagyny üpjün etmäge borçludylar.

36-njy madda. Çykarylan uglewodorod serişdeleriniň ölçelmegi

Çykarylan ýa-da şertnamalaýyn ýer böleginde saklanylýan uglewodorod serişdelerini ölçemek we çekmek potratçy tarapyndan şertnamada bellenen döwürlerde yzygiderli geçirilip durulýar, şonda nebit işlerini alyp barmagyň halkara tejribesinde peýdalanylýan usullar ulanylýar.

Uglewodorod serişdelerini ölçemegiň we çekmegiň beýleki usullaryny ulanmak, şeýle hem şonda enjamlaryň we gurallaryň peýdalanylmagy diňe Ygtyýarly edaranyň rugsatnamasy bar bolan ýagdaýynda potratçy tarapyndan geçirilýär.

Belli bir wagt geçeninden soňra uglewodorod serişdelerini çekmek we ölçemek üçin peýdalanylýan enjamlary we gurallary synagdan geçirmek hakynda yzygiderli görkezme bermäge Ygtyýarly edaranyň haky bardyr.

Uglewodorod serişdelerini çekmek we ölçemek üçin peýdalanylýan enjamlar we gurallar synagdan geçirilende ýa-da barlananda kemçilikler ýa-da nätakyklyklar ýüze çyksa we olaryň haçan şeýle bolandygyny anyklamak mümkin bolmasa, onda şolaryň netijeleri oňyn bolan soňky synagdan bärki döwürden tä kemçilikler ýa-da nätakyklyklar ýüze çykýança bolan döwrüň ortasyndan bäri şol enjam ýa-da gural abat däl we ýalňys diýlip hasap edilýär. Soňra şertnamanyň ähli degişli şertlerini anyklamak işleri geçirilýär.

VI. Potratçynyň hukuklary we borçlary

37-nji madda. Potratçynyň hukuklary

Potratçynyň şu aşakdakylara hukugy bardyr, ýagny:

şertnamada we ygtyýarnamada görkezilen işleri amala aşyrmak üçin şertnamalaýyn ýer bölegini peýdalanmaga;

gözleg geçirmek we çig maly çykarmak boýunça işleri geçirmek üçin zerur bolan önümçilik, dolandyryş-hojalyk we durmuş çygrynyň desgalaryny şertnamalaýyn ýer böleginde bina etmäge, şeýle hem şertnamalaýyn ýer bölegindäki umumy peýdalanylýan desgalaryň we kommunikasiýalaryň eýeleri bilen ylalaşyp, olardan peýdalanmaga;

nebit işleriniň aýry-aýry görnüşleri ýerine ýetirilende kömekçi potratçylaryň hyzmatyndan peýdalanmaga;

Türkmenistanda, şeýle hem beýleki döwletlerde şol döwletler bilen ýörite ylalaşyklary bar bolanda uglewodorod serişdeleriniň özüne degişli bolan paýyna erkin ygtyýarlyk etmäge;

şertnamanyň hereket edýän möhletini şu Kanunyň 19-njy maddasynda göz önünde tutulýan möhletden soň hem uzaltmak hakynda gepleşikler geçirmäge artykmaçlyk hukugyndan peýdalanmaga;

şertnamada kesgitlenen şertlerde şertnamalaýyn ýer böleginde öz hukuklarynyň ählisinden ýa-da onuň belli bir böleginden ýüz öwürmäge we öz işini bes etmäge.

38-nji madda. Potratçynyň borçlary

Şertnamany amala aşyrmak işinde potratçy şu aşakdakylara borçludyr:

nebit işlerini geçirmekde halkara tejribesinde kabul edilen ýeke-täk ölçeglere esaslanýan nebit işlerini geçirmegiň has ýokary netijeli usullaryny we tilsimatlary ulanmaga;

nebit işlerini şu Kanuna, şertnamanyň we ygtyýarnamanyň şertlerine pugta laýyklykda geçirmäge, daşky gurşawy we ýerasty baýlyklary goramagyň şertlerini goşmak bilen, uglewodorod ýataklaryny işläp taýýarlamak düzgünleriniň talaplaryny berjaý etmäge;

uglewodorod serişdeleriniň çykarylyşyna gözegçilik etmäge we şertnamalaýyn ýer böleginde ýa-da onuň çäklerinden daşarda uglewodorod serişdeleriniň akdyrylmagyna ýa-da dökülmegine ýol bermezlige;

uglewodorod serişdeleriniň ýatagyna suwuň ýa-da beýleki jisimleriň aralaşmagy netijesinde önümlü gatlaklaryň zaýa bolmagynyň önüni almaga;

uglewodorod serişdeleriniň, duz erginleriniň, burawlaýyş mahaly çykýan suwuklygyň, himiki goşundylaryň ýa-da islendik beýleki işlenilen önümleriň we suwlaryň akmagy zerarly islendik suw çeşmeleriniň, derýalaryň, kanallaryň, suwlandyryş ulgamlarynyň, kölleriň, deňizleriň hapalanmagyna ýol bermezlik üçin çäreler görmäge; hapalanylan halatynda arassalaýyş işini ýa-da ekologik taýdan kabul ederlikli usullar bilen elemegi geçirmäge;

eger Türkmenistanda öndürilen enjamlar, materiallar we taýýar önümler öz hili, nyrhy, işçi görkezijileri we taýýar önümleri ibermegiň şertleri boýunça bäsleşik edip bilmäge ukyply bolsa, şolary ileri tutmaga;

nebit işlerini geçirmek üçin işgär toplananda Türkmenistanyň raýatlaryny ileri tutmaga, şertnamanyň şertlerine laýyklykda şol işgärleri maksatnamalaýyn okatmagy üpjün etmäge;

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) we Ygtyýarly edaranyň ygtyýarly wekillerine we işgärlerine gerekli resminamalaryň, maglumatlaryň elýeterli bolmagyny we iş geçirilýän desgalara baryp görmegini üpjün etmäge;

salgytlary we beýleki hökmany tölegleri öz wagtynda tölemäge;

şertnama laýyklykda durmuş infrastrukturasynyň ösdürilmegine gatnaşmaga;

nebit işleriniň geçirilmegi bilen baglanyşyklylykda zeper ýetirilen ýer böleklerini we beýleki tebigy ýerleri mundan beýläk peýdalanmak üçin ýaramly bolan ýagdaýa çenli öz hasabyna dikeltmäge.

Potratçy nebit işlerini alyp barmak bilen baglanyşykly töwekgelçilik netijesinde ýetirilen zeper üçin jogapkärçilik çekýär. Şeýle töwekgelçilikleriň sanawy şu Kanunyň 53-nji maddasynda görkezilendir.

VII. Magistral turbageçirijileri

39-njy madda. Magistral turbageçirijisine bolan eýeçilik hukugy

Magistral turbageçiriji-munuň özi uglewodorod serişdeleriniň çykarylýan (taýýarlanylýan) yerinden daşajy-geçirijileriň başga görnüşleriniň geçýän yerine çenli ýa-da gaýtadan işlenilýän ýa-da peýdalanylýan desga çenli daşamaga niýetlenilen turbageçirijiler ulgamynyň esasy (liniýa) böleginden we onuň bilen baglanyşykly işleýän ýerüsti desgalardan, kommunikasiýalardan we enjamlardan ybarat inženerçilik desgany aňladýar.

Magistral turbageçirijiniň gurluşygy, maliýeleşdirilmegi, ulanylmagy we oňa hyzmat edilmegi ýörite döredilýän kompaniýa tarapyndan amala aşyrylýar. Türkmenistanyň Ministrler Kabineti (Hökümeti), potratçy, garaşsyz maýa goýujylar ýa-da görkezilen

guramalar we taraplar bilelikde şol kompaniýanyň eýeleri bolup bilerler.

40-njy madda. Daşáýyş-geçiriş nyrhy

Daşáýyş-geçiriş nyrhy turbageçiriji kompaniýasy tarapyndan belleniýär we alynýar.

41-nji madda. Magistral turbageçirijiniň gurluşygy

Magistral turbageçirijiniň taslamasynyň taýýarlanmagy we gurluşygy uglewodorod serişdelerini ýüklemek we ony ýerüsti ýa-da deňiz terminallaryna tarap akdyrmak üçin zerur bolan geçirijilik ukybyny üpjün etmek, çig maly çykarmagyň orta möhletli we uzak möhletli çaklamasyna laýyklykda hasaplanylýp alnyp barylýar.

Magistral turbageçirijiniň goşmaça ýa-da entek doly peýdalanylmaýan ýük geçirijilik ukyby bolan halatynda we degişli daşáýyş-geçiriş nyrhy tölenen şertlerinde garaşsyz önüm öndürijiler goşmaça ýa-da entek doly peýdalanylmaýan kuwwatlyklary öz çykaran uglewodorod serişdelerini daşamak üçin peýdalanylýp bilerler.

42-nji madda. Magistral turbageçirijisine edilýän hyzmat

Magistral turbageçirijisine we onuň bilen baglanyşkly desgalara edilýän hyzmat nebit işlerini alyp barmagyň halkara tejribesinde ulanylýan tehniki hyzmatyň, tehniki howpsuzlygyň we ygtybarlylygyň kadalaryna laýyklykda amala aşyrylýar. Şeýle kadalaryň ulanylyşyna gözegçiligi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti (Hökümeti) we Ygtyýarly edara amala aşyrýar.

Magistral turbageçirijiniň eýesi (eýeleri) ýerinden turbageçiriji geçýän döwletleriň hökümet edaralary bilen bilelikde magistral turbageçirijiniň peýdalanylyşynyň howpsuzlygy üçin, onuň döwürlemek we berbat bolmak mümkinçiliginiň önüni almak üçin bilelikdäki gözegçilik meýilnamasyny işläp düzýärler.

Turbageçirijiniň eýesi tarapyndan bellenen howpsuzlyk zolagynyň çäginde haýsydyr bir işleriň we beýleki hereketleriň geçirilmegi gadagan edilýär.

Magistral turbageçirijiden gurluşygyň ýeke-täk ölçegine we howpsuzlygyň Türkmenistanda ulanylýan kadasyna laýyklykda bellenen in pes aralygyň çäklerinde magistral turbageçiriji we onuň niýetlenilen maksatlary bilen baglanyşygy bolmadyk islendik binalaryň we desgalaryň gurluşygy gadagan edilýär.

43-nji madda. Suwasty turbageçirijileriň we liniýalarynyň gurluşygy, geçirilmegi hem-de peýdalanylyşy

Suwasty turbageçirijileriň we liniýalarynyň gurluşygy, geçirilmegi hem-de peýdalanylyşy nebit işlerini geçirmegiň halkara tejribesinde hereketiň şunuň ýaly görnüşleri üçin ulanylýan tehniki howpsuzlygyň we daşky gurşawy goramagyň kadalaryna laýyklykda amala aşyrylýar.

VIII. Tebigy gurşawy goramak

44-nji madda. Tebigaty goraýyş çäreleriniň hukuk ýagdaýy

Islendik nebit işlerini meýilnamalaşdyrmakda we olary ýerine ýetirmekde tebigy gurşawy, ilatyň we potratçynyň işgärleriniň saglygyny goramagyň çäreleri hökmany şert bolup durýar.

45-nji madda. Nebit işlerini geçirmek üçin ekologik esas

Potratçy öz işleriniň maksatnamasyny ýerine ýetirýän wagtynda tebigy gurşawy goramak boýunça ulanmagy niýet edinýän çäreleriniň meýilnamasyny nebit işlerini geçirmäge başlamaka ýörite ygtyýarly döwlet edaralaryna berýär.

Ýörite ygtyýarly döwlet edarasynyň netijenamasy şol görkezilen meýilnamanyň berlen gününden başlap, otuz günün dowamynda ýazmaça görnüşde berilýär we potratçy tarapyndan meýilnamada bellenen işiň geçirilişi hem-de meýilnamada bellenen degişli çykdajylar bilen utgaşdyrylyş möçberine görä ulanylýar. Bellenen möhletde ýörite ygtyýarly döwlet edarasynyň netijenamasy berilmedik halatynda, potratçy şol meýilnamany iş ýüzüne geçirmäge girişmäge haklydyr.

46-njy madda. Monitoring

Nebit işleri başlamaka we olary geçirmegiň bütin dowamynda tebigy gurşawa ýetýän ýaramaz täsiri aradan aýyrmak we peseltmek boýunça zerur çereleri görmek hem-de nebit işlerini geçirmekte ekologik howpsuzlygy üpjün etmek maksady bilen, tebigy gurşawda bolup geýýän üýtgemeler we geçirilýän nebit işleriniň oňa ýetirýän täsiri hakyndaky gündeke maglumatlaryň toplumyny almagyň - monitoringiň ulgamy potratçy tarapyndan döredilmelidir.

IX. Maliýe we salgyt düzgüni

47-nji madda. Walýuta bilen iş hereketleri

Potratçy we kömekçi potratçy tarapyndan walýuta bilen iş hereketlerini geçirmegiň tertibi Türkmenistanyň hereket edýän kanunçylygy arkaly kesgitlenýär we şertnamada beýan edilýär.

Potratçynyň uglewodorod serişdelerinden özüne düşýän paýy ýerlemekden alan düşewüdi onuň Türkmenistanyň banklaryndaky, şeýle hem daşary ýurt banklaryndaky hasabyna geçirilip bilner. Şunda potratçy şol hasaplarynyň göçürmesini Türkmenistanyň hereket edýän kanunçylygyna laýyklykda gözegçilik etmek üçin Türkmenistanyň ygtyýarly guramalaryna berýär.

Potratçynyň Türkmenistanyň çägendäki banklarda milli walýutada we daşary ýurt walýutasynda hasaplary açmaga we şolary alyp barmaga haky bardyr.

48-nji madda. Gümrük düzgüni

Gümrük düzgüni Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

Nebit işleri geçirilende ulanylýan zatlaryň we enjamlaryň ählisi gümrük pajyndan we Türkmenistanyň Döwlet haryt-çig mal biržasynda bellige alynmakdan boşadylýar.

Potratçy nebit işlerine dahylly bolmadyk işleri amala aşyranda gümrük pajyny we beýleki ýygymlary tölemekden boşadylmaýar.

49-njy madda. Salgytlar we tölegler

Nebit operasiýalary geçirilende potratçy diňe şu aşakdaky salgytlary we tölegleri töleýär, ýagny:

girdeji salgydyny, onuň möçberi Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan

kesgitlenilýär. Salgyt salynýan girdejini kesgitlemegiň tertibi şertnama arkaly bellenilýär; uglewodorod serişdelerini çykarmaga berlen ygtyýarlykdan peýdalanýanlygy üçin tölegi (roýalti); onuň möçberi we tölegleri geçirmek ýygjamlygy şertnama arkaly kesgitlenilýär.

Şertnamada bir gezekleýin tölegler görnüşinde bonusyň tölenilmegi göz önünde tutulyp bilner, olaryň möçberleri şertnamada kesgitlenilýär. Bonus şertnama gol çekilende we uglewodorod serişdelerini çykaryp almagyň şertnamada kesgitlenilen derejesine ýetilende tölenilýär.

Eger şertnama baglaşylandan soň täze salgytlar ýa-da ýygymlar girizilen bolsa, potratçy diňe özüniň töläp gelyän salgydynyň we töleginiň deregine bellenenlerini töleýär. Şunda Türkmenistana hökmany tölegleriň umumy möçberi potratçynyň töleýän salgytlarynyň we tölegleriniň şertnama baglaşylan pursadynda göz önünde tutulan möçberinden ýokary geçmeli däl.

Şu Kanunda we şertnamada göz önünde tutulan salgytlaryň hem-de beýleki tölegleriň tölenilmegi potratçyny özüniň nebitçilik işlerine dahyly bolmadyk işler bilen baglanyşykly beýleki salgytlary we tölegleri tölemekden boşatmaýar.

Kömekçi potratçy girdejä salynýan salgydy potratçy üçin bellenen möçber boýunça töleýär we salgytlaryň potratçy üçin bellenen görnüşlerini töleýär.

Potratçynyň we onuň kömekçi potratçysynyň işgärleriniň girdeji salgydyny tölemegi Türkmenistanyň kanunçylygyna we şertnamanyň düzgünlerine laýyklykda geçirilýär.

Türkmenistanyň şertnama baglaşylan pursadynda hereket eden kanunçylygy üýtgän halatynda, şol sanda Türkmenistanyň gatnaşýan halkara şertnamalarynyň üýtgemegi sebäpli üýtgän halatynda, Türkmenistanyň Prezidentiniň ygtyýar beriji Karary esasynda potratçy we Ygtyýarly edara şertnamanyň taraplarynyň bähbitleriniň deňeçerligini we şertnama baglaşylan wagtyndaky şertler boýunça olaryň garaşýan ykdysady netijelerini üpjün etmek maksady bilen, şertnamanyň mazmunyna üýtgetmeleri girizýärler.

50-nji madda. Buhgalterlik hasaby we derňew

Potratçy (kömekçi potratçy) buhgalterlik hasabyny alyp barýar we Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda Türkmenistanyň raýatlaryndan ybarat bolan işgärleriň aýlyk zähmet haky we durmuş meseleleri boýunça hasabatly berýär.

Potratçynyň çykdaýjalaryny we girdejilerini ýazmak, şeýle hem salgyt salynýan girdejini hasaplamak maksady bilen, nebit işleri geçirilende hasaby we hasabatly ýöretmegiň kabul edilen halkara tejribesine hem-de şertnamanyň düzgünlerine laýyklykda buhgalterlik hasaby we hasabatly alnyp barylýar. Şunda buhgalterlik hasabynyň pul birligi hökmünde erkin konwertirlenýän walýuta ulanylýar.

Döwürleýin we ýyllyk hasabat üçin Türkmenistanyň Merkezi bankynyň resmi çalşyş kursy boýunça daşary ýurt walýutasyna öwürmek arkaly hasaplanylýan Türkmenistanyň milli walýutasy ulanylýar.

Potratçynyň (kömekçi potratçynyň) maliýe-hojalyk işini barlamak Ygtyýarly edara tarapyndan ýa-da Hökümetiň ygtyýarly eden beýleki döwlet edarasy tarapyndan şertnamada görkezilen döwürlerde geçirilýär. Görkezilen edaralaryň kömek bermegi haýyş edip, garaşsyz auditorlyk gulluklaryna ýüz tutmaga haky bardyr.

X. Hukuk şertleri

51-nji madda. Potratçynyň hukuklarynyň we borçlarynyň başga birine geçirilmegi

Potratçynyň ýazmaça rugsat almazdan, özüniň ygtyýarnamadaky we şertnamadaky hukuklarynyň hem-de borçlarynyň hemmesini ýa-da belli bir bölegini ugurdaş kompaniýasyna ýa-da özüne gatnaşyjylaryň birine (potratçynyň düzümine birnäçe gatnaşyjy girýän bolsa) geçirmäge diňe şol hukuklary we borçlary kabul edijiniň ähli hereketleri üçin potratçynyň deň derejede bilelikde jogapkärçilik çekýändigini hakynda potratçynyň gol çekmäge hukukly bolan adamy tarapyndan gol çekilen resminamany beren şertinde haky bardyr.

Potratçy özüniň ygtyýarnamadaky we şertnamadaky hukuklarynyň we borçlarynyň hemmesini ýa-da belli bir bölegini başga bir gyzyklanýan tarapa diňe Ygtyýarly edaranyň deslapky ýazmaça rugsatnamasy bolan halatynda geçirip biler.

Potratçy ygtyýarnama we şertnama bilen haýsydyr bir gatnaşygy saklaýarka, ol we onuň hukuklaryny hem borçlaryny kabul edýän beýleki bir tarap şertnama barada bilelikdäki jogapkärçiligi çekýärler.

Hukuklaryň we borçlaryň başga birine geçirilmegi bilen baglanyşykly çykdaýylar potratçynyň üstüne ýüklenilýär.

52-nji madda. Ýerasty baýlyklar hakyndaky maglumatlara eýelik hukugy

Geologik, geofiziki maglumatlara, uglewodorod serişdeleriniň gorlary hakyndaky maglumatlara, şeýle hem nebit işleriniň geçirilişiniň dowamynda potratçy tarapyndan alnan we taýýarlanylýan islendik beýleki maglumatlara eýeçilik hukugy Türkmenistanyň Ministrler Kabinetine (Hökümetine) degişlidir. Bu maglumatlara potratçynyň emläk hukuklary we syrly hakyndaky maglumatlar girmeyär.

53-nji madda. Ätiýaçlandyрма

Potratçylar ätiýaçlandyrmalaryň şu aşakdaky görnüşlerini ulanmaga we goldamaga borçludylar. Olar şulardan ybaratdyr, ýagny:

nebit işlerini geçirmegiň barşynda potratçynyň peýdalanýan ýa-da peýdalanmak üçin göz önünde tutulýan ähli gurluşlaryny, enjamlaryny, desgalaryny we beýleki emlägini öz içine alýan, "ähli töwekgelçilikler" bukjasynda laýyklykda ätiýaçlandyрма;

uglewodorod serişdelerini we şolaryň ugurdaş önümlerini potratçy tarapyndan Ygtyýarly edara (önümiň paýynyň şol Ygtyýarly edara degişli bölegi) ýa-da beýleki taraplara berilýän pursadyna we nokadyna çenli bolup biläýjek ýitgileri öz içine alýan ätiýaçlandyрма;

şertnamalaýyn ýer böleginiň üstünde we jümmüşinde tebigy gurşawa, muňa howanyň, suwuň, topragyň we topragastynyň hapalanmagyny hem goşmak bilen, ýetirilen zyýanyň netijelerini ýok etmek bilen baglanyşykly çykdaýylary öz içine alýan ätiýaçlandyрма;

nebit işleri ýa-da şolar bilen baglanyşykly işler geçirmegiň barşynda ýetirilen emläk ýitgisini we janyna hem saglygyna ýetirilen zyýany öz içine alýan "umumy jogapkärçilik" görnüşli ätiýaçlandyрма;

şertnamalaýyn ýer böleginde guýularda berbatlyklar sebäpli guýularyň gözegçilige alynmagy we gaýtadan burawlanmagy bilen baglanyşykly çykdaýylary öz içine alýan "guýularyň gözegçiligi" görnüşli ätiýaçlandyрма;

nebit işlerini geçirmäge potratçynyň we beýleki taraplaryň işgärleriniň çekilmegini öz içine alýan ätiýaçlandyрма, ýagny şolaryň "saglygy, ömri we betbagtlyk ýagdaýy" bilen baglanyşykly bolan ätiýaçlandyрма görnüşü;

nebit işleri geçirilende halkara tejribesine laýyklykda potratçylar tarapyndan ulanylýan ätiýaçlandyrmanyň beýleki görnüşleri;

ätiýaçlandyrmanyň hökmany görnüşleri hakynda Türkmenistanyň hereket edýän kanunçylygynda göz önünde tutulan ätiýaçlandyrmanyň hökmany görnüşleri.

Potratçy öz işi nebit işlerini geçirmek bilen baglanyşykly kömekçi potratçylardan kömekçi potratlaryň degişli şertnamalarynda göz önünde tutulan görnüşlerdäki we möçberlerdäki ätiýaçlandyrmany ulanmagy we goldamagy talap etmäge borçludur.

Potratçylar nebit işleriniň ätiýaçlandyrmasy amala aşyranlarynda Türkmenistanyň ätiýaçlandyрма kanunçylygynyň düzgünlerini berjaý etmelidirler.

54-nji madda. Zähmet gatnaşyklary

Potratçynyň işgärler bilen zähmet hukuk gatnaşyklary Türkmenistanyň kanunçylygy, toparlaýyn we belli bir şahs bilen zähmet şertnamalary arkaly düzgünleşdirilýär.

Potratçynyň daşary ýurtly işgärler bilen baglaşan zähmet şertnamalarynda olary baglaşmagyň halkara tejribesine laýyklykda aýratyn düzgünler beýan edilip bilner. Şonda Türkmenistanyň raýatlarynyň we daşary ýurtly işgärleriň zähmet hukuklarynyň kepillikleriniň derejesi Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan kepillikleriň derejesinden pes bolup bilmez.

55-nji madda. Durmuş ätiýaçlandyrmasy we durmuş üpjünçiligi

Potratçy bilen zähmet hukuk gatnaşyklarynda durýan işgärleriň (daşary ýurtly işgärleriň pensiýa üpjünçiligi hakyndaky düzgünnamadan başga) durmuş ätiýaçlandyrmasy we durmuş üpjünçiligi Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan düzgünleşdirilýär.

Potratçy daşary ýurtly işgärler babatda döwlet durmuş ätiýaçlandyrmasyna tölegleri olar Türkmenistanyň çäginde durmuş ýeňilliklerden peýdalanmaga isleg bildiren halatlarynda amala aşyryp bilerler.

Daşary ýurtly işgärleriň pensiýalary we durmuş üpjünçiligiň beýleki görnüşleri hakyndaky düzgünler zähmet şertnamalary arkaly düzgünleşdirilýär we olaryň hemişelik ýaşayan döwletiniň kanunçylygyna laýyk gelmelidir.

56-njy madda. Potratçynyň hukuklarynyň kepillikleri

Potratça halkara hukugynyň, Türkmenistanyň kanunçylygynyň, ygtyýarnamanyň we şertnamanyň ýörelgelerine laýyklykda onuň hukuklaryny goramaga kepil geçilýär.

57-nji madda. Jedelleriň çözülmegi

Ygtyýarnamany bermek, ony bermekden boýun gaçyrylmagy, onuň hereketiniň togtadylmagy we ygtyýarnamanyň ýatyrylmagy bilen baglanyşykly, şeýle hem şertnamanyň ýerine ýetirilmegi bilen baglanyşykly jedeller, mümkin boldugyça, gepleşikler geçirmek ýoly bilen, şol sanda garaşsyz halkara ekspertleriniň çekilmegi bilen gepleşikler geçirmek ýoly bilen ýa-da jedelleri çözmegiň şertnamada ön ymlaşylan tertibine laýyklykda çözülýär.

Eger şeýle jedeller taraplaryň biriniň beýlekisine ýazmaça ýüz tutan pursadyndan başlap üç aýyň dowamynda şu maddanyň birinji bölegindäki düzgünlere laýyklykda çözülip bilinmese, şu taraplaryň islendik biri garşy tarapy ýazmaça görnüşde deslapdan

habarly edip, taraplaryň şertnamada kesgitlän halkara araçylyk edaralaryna ýüz tutup biler.

Galan ähli jedeller potratçy bilen edara görnüşli tarapyň we Türkmenistanyň raýatynyň arasyndaky jedelleri-de goşmak bilen, eger taraplaryň ylalaşygynda başgaça göz önünde tutulmadyk bolsa, Türkmenistanyň ygtyýarly kazyýet edaralary tarapyndan çözülýär.

58-nji madda. Fors-mažor

Potratçynyň ygtyýarnamanyň we (ýa-da) şertnamanyň şertlerini ýerine ýetirmänligi ýa-da kanunçylygyň talaplaryny berjaý etmänligi, eger bu hereketler urşun, harby gapma-garşylyklaryň, tebigy betbagtçylyklaryň ýa-da potratçynyň erkine we hereketlerine bagly bolmadyk beýleki wakalaryň we şertnama arkaly fors-mažor ahwalaty hökmünde göz önünde tutulýan beýleki sebäpleriň netijesinde dörän bolsa, olar düzgün bozulma bolmaýar.

Eger ygtyýarnamanyň we (ýa-da) şertnamanyň ýerine ýetirilmezligi fors-mažor ahwalatynyň başlanmagy netijesinde bolan bolsa, onda potratçy şeýle ahwalatyň ýüze çykmagynyň sebäbini görkezmek bilen, bu hakda Ygtyýarly edara haýal etmän habar bermäge borçludyr.

Ygtyýarnamanyň we şertnamanyň hereket etmeli möhleti potratçynyň şu Kanuna, ygtyýarnama hem-de şertnama laýyklykda fors-mažor ahwalatynyň sebäpleri zerarly öz hukuklaryny we borçlaryny ýerine ýetirip bilmedik wagtyna görä sonça uzaldylýar.

Eger fors-mažor ahwalaty bir ýyldan hem köp wagtlap dowam etse, şertnamanyň taraplarynyň islendiginiň şertnamany bozmak hakynda beýleki tarapa teklipl etmäge haky bardyr. Taraplar ylalaşyga gelen halatynda şertnama ýatyrylýar.

Eger fors-mažor ahwalaty iki ýyldan hem agdyk döwrüň dowamynda saklanyp galsa, şertnamanyň taraplarynyň islendiginiň beýleki tarapy bu hakda deslapdan mälim edip, şertnamany birtaraplaýyn tertipde bozmaga haky bardyr.

Eger potratçynyň nebit işlerini geçirmek bilen baglanyşykly çykdajylary tölenmedik ýagdaýynda, şertnama potratçynyň islegine görä ýatyrylyp bilner.

Şu maddanyň hereketi şu Kanun, ygtyýarnama we şertnama tarapyndan göz önünde tutulýan tölegleriň öz wagtynda tölenmegi baradaky talaplaryna degişli däldir.

XI. Jemleýji düzgünler

59-njy madda. Ygtyýarly edara tarapyndan talap edilýän habar

Nebit işleri hakyndaky habary we maglumatlary, uglewodorod serişdelerine bolan dünýä bahalaryny hem goşmak bilen, eger potratçyda şeýle habar ýa-da maglumatlar bar we olar kanunyň düzgünlerine we şertnamanyň şertlerine laýyklykda Ygtyýarly edara berilmändir diýip çak etmäge esas bolan halatynda, şol habary we maglumatlary ýazmaça görnüşde bermäge potratçyny borçly etmäge Ygtyýarly edaranyň hukugy bardyr. Potratçy şeýle habary bermäge borçludyr.

60-njy madda. Ygtyýarly edara we wezipeli adamlaryň ygtyýarlyklary

Şu Kanunyň berjaý edilişine we şertnamanyň şertleriniň ýerine ýetirilişine gözegçiligi üpjün etmek maksady bilen, Ygtyýarly edaranyň we ygtyýarly wezipeli adamlaryň aşadakylara hukugy bardyr, ýagny:

nebit işlerini geçirmek bilen baglanyşykly peýdalanylýan islendik çäge, islendik

gurluşa, ulag serişdesine girmäge;

nebit işleri geçirilende peýdalanylýan enjamlaryň we gurallaryň barlagyny ýa-da synagyny geçirmäge;

seljermek ýa-da testirlemek, ýa kanunyň düzgünleri, ýa-da şertnamanyň şertleri bozulan mahalynda, subutnamalar hökmünde peýdalanmak maksady bilen, nebit işleri geçirilýän islendik ýerden uglewodorod serişdeleriniň ýa-da başga jisimleriniň nusgalaryny almaga;

nebit işlerine dahylly bolan resminamalaryň barlagyny geçirmäge, olardan göçürmeler etmäge we nusgalar almaga;

potratçynyň işgärleriniň we ilatyň howpsuzlygyny we saglygynyň goragyny üpjün etmek bilen baglanyşykly potratça görkezmeler bermäge we onuň işine çäklendirmeler girizmäge;

kanunlaryň, beýleki kadalaşdyryjy namalaryň we şertnamanyň şertleriniň potratçy tarapyndan berjaý edilmeginiň meseleleri boýunça zerur barlaglary geçirmäge we zerur habary ýygnamaga.

Ygtyýarly edara ýa-da onuň ygtyýarly wezipeli adamy öz ygtyýarlyklaryny ýerine ýetirenlerinde bilermenler hökmünde beýleki adamlary hem çekip bilerler.

Potratçy Ygtyýarly edara ýa-da ygtyýarly wezipeli adama olar öz ygtyýarlyklaryny ýerine ýetirende zerur kömegi bermäge we ýardam etmäge borçludyr.

61-nji madda. Habaryň ýaşyrynlygy

Şertnamanyň taraplarynyň hiç birisi-de beýleki tarapyň deslapdan ýazmaçarazylygyny almadan, şertnamanyň ýaşyryn diýlip hasap edilýän we nebit işlerine dahylly bolan haýsydyr bir habary çap etmäge, jar etmäge ýa-da üçünji tarapa bermäge haky ýokdur.

Ýaşyryn habar hukuk maslahatçylaryna, buhgalterlere, beýleki maslahatçylara, kepil geçýänlere, karz berijilere, kömekçi potratçylara, ýükleri daşamak boýunça kompaniýalara berlip bilner, şunda alnan habary jar etmezlik hakynda şol taraplaryň deslapdan ýazmaça borçnamalary bolmalydyr.

62-nji madda. Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) eldegrilmesizligi

Ygtyýarnama eýelik ediji we potratçy şu Kanuna, ygtyýarnama we şertnama laýyklykda öz hukuklaryny amala aşyranlarynda hem-de borçnamalaryny ýerine ýetirenlerinde ygtyýarnama eýelik edijiniň we potratçynyň haýsydyr bir hereketleri sebäpli Hökümetiň garşysyna öňe sürülüp bilinjek ähli hereketler, nägilelikler we talaplar babatynda Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) eldegrilmesizligini üpjün etmäge borçludylar.

Türkmenistanyň Prezidenti

SaparmyratTürkmenbaşy

Aşgabat şäheri

2005-nji ýylyň 6-njy dekabry

№ 28-III

hakynda (rejelenen görnüşi).doc" does not exist in file C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\http-foundation\File\File.php on line 36

```
#0 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\http-foundation\BinaryFileResponse.php(94): Symfony\Component\HttpFoundation\File\File->__construct('C:\\Users\\Admini...')
#1 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\http-foundation\BinaryFileResponse.php(52): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->setFile('C:\\Users\\Admini...', 'attachment', false, true)
#2 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ResponseFactory.php(165): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->__construct('C:\\Users\\Admini...', 200, Array, true, 'attachment')
#3 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Controllers\ActController.php(35): Illuminate\Routing\ResponseFactory->download('C:\\Users\\Admini...')
#4 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Controller.php(54): App\Http\Controllers\ActController->export_word('36800')
#5 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ControllerDispatcher.php(45): Illuminate\Routing\Controller->callAction('export_word', Array)
#6 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(262): Illuminate\Routing\ControllerDispatcher->dispatch(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(App\Http\Controllers\ActController), 'export_word')
#7 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(205): Illuminate\Routing\Route->runController()
#8 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(721): Illuminate\Routing\Route->run()
#9 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Routing\Router->Illuminate\Routing\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#10 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Middleware\Check.php(30): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#11 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Check->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#12 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Middleware\Locale.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#13 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Locale->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#14 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings.php(50): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#15 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#16 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken.php(78): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#17 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#18 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession.php(49): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#19 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#20 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(121): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#21 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(64): Illuminate\Session\
```

```
Middleware\StartSession->handleRequest(Object(Illuminate\Http\Request),
Object(Illuminate\Session\Store), Object(Closure))
#22 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Session\Middleware\
StartSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#23 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse.php(37): Illuminate\
Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#24 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\
AddQueuedCookiesToResponse->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#25 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies.php(67): Illuminate\Pipeline\
Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#26 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\
EncryptCookies->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#27 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\
Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#28 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(723): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>then(Object(Closure))
#29 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(698): Illuminate\Routing\Router-
>runRouteWithinStack(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(Illuminate\Http\
Request))
#30 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(662): Illuminate\Routing\Router-
>runRoute(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Routing\Route))
#31 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(651): Illuminate\Routing\Router-
>dispatchToRoute(Object(Illuminate\Http\Request))
#32 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(167): Illuminate\Routing\Router-
>dispatch(Object(Illuminate\Http\Request))
#33 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Foundation\Http\Kernel-
>Illuminate\Foundation\Http\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#34 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\livewire\livewire\
src\DisableBrowserCache.php(19): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\
{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#35 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Livewire\DisableBrowserCache-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#36 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\
Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#37 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull.php(31):
Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\
Http\Request), Object(Closure))
#38 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
ConvertEmptyStringsToNull->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#39 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\
Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#40 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings.php(40): Illuminate\Foundation\
Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request),
Object(Closure))
#41 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
TrimStrings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#42 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ValidatePostSize.php(27): Illuminate\
Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#43 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
```



```
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
ValidatePostSize->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#44 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\PreventRequestsDuringMaintenance.php(86):
Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\
Request))
#45 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
PreventRequestsDuringMaintenance->handle(Object(Illuminate\Http\Request),
Object(Closure))
#46 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\fruitcake\laravel-
cors\src\HandleCors.php(38): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\
{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#47 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Fruitcake\Cors\HandleCors-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#48 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies.php(39): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#49 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#50 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\
Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#51 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(142): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>then(Object(Closure))
#52 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(111): Illuminate\Foundation\Http\Kernel-
>sendRequestThroughRouter(Object(Illuminate\Http\Request))
#53 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\public\index.php(52):
Illuminate\Foundation\Http\Kernel->handle(Object(Illuminate\Http\Request))
#54 {main}
```